

АГРАРНА ТЪРГОВИЯ НА БЪЛГАРИЯ

РАЗВИТИЕ ПРЕЗ 2022 Г.

Юни, 2023

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Основни търговски индикатори	2
2.	Структура на аграрната търговия на България по страни.....	3
2.1.	Износ	3
2.2.	Внос	4
3.	Структура на аграрната търговия на България по продукти	6
3.1.	Износ	6
3.2.	Внос	8

Забележка:

1. Информацията е изготвена въз основа на данни на Националния статистически институт (предварителни данни за 2022 г.), обработени от Министерство на земеделието.
2. Аграрната търговия включва продуктите от 1-ва до 24-та глава на Комбинираната номенклатура.
3. ЕС включва 27 държави-членки на Европейския съюз без Обединеното кралство.

1. Основни търговски индикатори

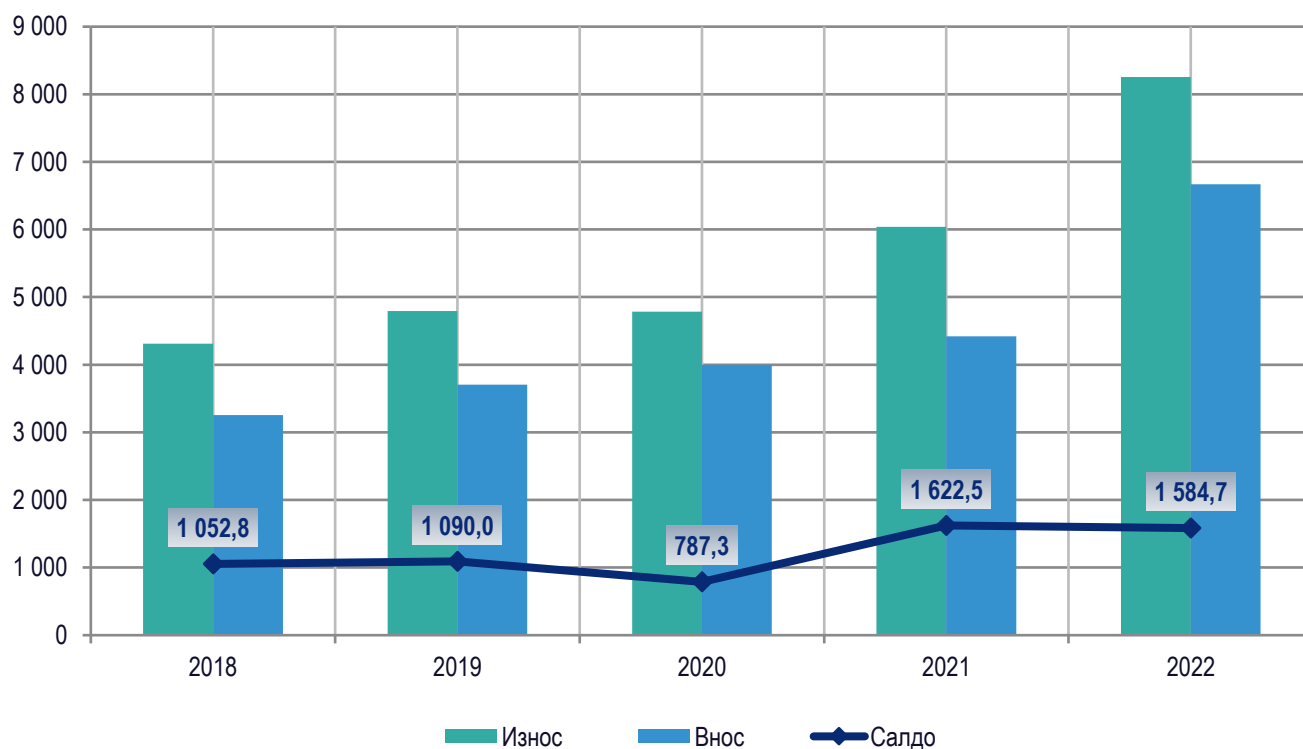
По предварителни данни, през 2022 г. аграрният стокообмен на България бележи ръст от 42,7% на годишна база в стойностно изражение, достигайки 14 924,2 млн. евро. Това се дължи до голяма степен на необичайно високата инфлация в глобален мащаб, засегнала и аграрния сектор. Експортът на селскостопански стоки през годината възлиза на 8 254,4 млн. евро, с 36,6% над нивото от 2021 г. При още по-сериозно увеличение на вноса (с 51%), традиционно положителното салдо в аграрната търговия на България се свива с 2,3% на годишна база, до 1 584,7 млн. евро.

През 2022 г. аграрният сектор формира 14,5% от общия стокообмен на страната за годината, в т. ч. 17,3% от общия износ и 12,1% от общия внос.

Аграрна търговия на България (хил. евро)

	2018	2019	2020	2021	2022	Изм. 2022/2021 (%)
Аграрен износ	4 308 894	4 793 025	4 786 052	6 040 971	8 254 443	36,6%
Дял от общия износ	15,1%	16,0%	17,1%	17,3%	17,3%	
Аграрен внос	3 256 142	3 702 996	3 998 783	4 418 464	6 669 792	51,0%
Дял от общия внос	10,1%	11,1%	13,0%	11,3%	12,1%	
Салдо	1 052 752	1 090 029	787 269	1 622 507	1 584 651	-2,3%
Стокообмен	7 565 036	8 496 021	8 784 835	10 459 435	14 924 235	42,7%

Аграрна търговия на България (млн. евро)

2. Структура на аграрната търговия на България по страни

Основна част от аграрния стокообмен на България се извършва със страните от Европейския съюз. През 2022 г. търговията с държавите - членки на Съюза представлява 60,1% от общия аграрен износ на България и 62,8% от общия аграрен внос, при съответно 62,2% и 75,9% през предходната година. Същественото намаление на относителната тежест на ЕС в общия селскостопански внос през 2022 г. се обяснява до голяма степен с рязкото увеличение на доставките на определени продукти от Украйна (най-вече на маслодаен слънчоглед и сурово слънчогледово масло) като последица от военния конфликт между Русия и Украйна и предприетите мерки на европейско и международно ниво за улесняване на украинския износ, включително по нови маршрути.

2.1. Износ

Най-значителен дял в общия износ на селскостопански стоки от България през 2022 г. формират съседните Гърция и Румъния - респективно 12,2% и 9,9%. Сред водещите дестинации са също така Испания и Германия, следвани от Алжир, Нидерландия, Италия, Турция, Франция, Китай и др.

Сравнението с 2021 г. сочи увеличение на експорта при почти всички основни партньори, с изключение на Турция. Изпращанията на аграрни стоки за ЕС нарастват с 32% на годишна база, а износът за трети страни – с 44,2%.

В стойностно изражение, най-голям ръст се наблюдава при износа за Алжир (+434,2 млн. евро, главно поради разширената реализация на пшеница) и Гърция (+260,8 млн. евро, като основен принос имат увеличените изпращания на слънчогледово масло, житни растения и захар).

Износ на селскостопански стоки по страни (хил. евро)

	2020	2021	2022	Дял в общия аграрен износ (2022)	Изм. 2022/2021	
					хил. евро	%
ОБЩО, в т. ч.:	4 786 052	6 040 971	8 254 443	100,0%	2 213 472	36,6%
ЕС-27 - общо, в т. ч.:	3 041 289	3 754 932	4 957 117	60,1%	1 202 185	32,0%
Гърция	584 937	744 863	1 005 642	12,2%	260 779	35,0%
Румъния	578 029	679 769	814 775	9,9%	135 006	19,9%
Испания	259 483	438 192	616 287	7,5%	178 095	40,6%
Германия	317 935	371 305	477 292	5,8%	105 987	28,5%
Нидерландия	251 269	294 807	398 730	4,8%	103 924	35,3%
Италия	286 179	341 850	396 114	4,8%	54 264	15,9%
Франция	137 369	184 599	333 571	4,0%	148 972	80,7%
Полша	121 013	156 285	203 820	2,5%	47 535	30,4%
Белгия	103 214	97 678	140 920	1,7%	43 242	44,3%
Кипър	44 760	72 133	107 394	1,3%	35 261	48,9%
Унгария	49 286	67 373	84 088	1,0%	16 715	24,8%
Други	307 814	306 078	378 483	4,6%	72 405	23,7%
Трети страни – общо, в т. ч.:	1 744 763	2 286 039	3 297 326	39,9%	1 011 287	44,2%
Алжир	10 985	22 264	456 502	5,5%	434 238	1950,4%
Турция	309 317	357 824	341 127	4,1%	-16 697	-4,7%
Китай	65 692	161 498	247 373	3,0%	85 875	53,2%
Индия	22 952	27 693	216 688	2,6%	188 996	682,5%
Обединено кралство	140 839	159 220	197 625	2,4%	38 404	24,1%
Южна Африка	79 038	49 783	181 747	2,2%	131 964	265,1%
САЩ	147 406	156 207	175 558	2,1%	19 350	12,4%
Тунис	27 425	93 392	162 932	2,0%	69 541	74,5%
Ирак	13 212	13 837	140 202	1,7%	126 365	913,3%
Израел	37 297	105 816	103 071	1,2%	-2 745	-2,6%
Египет	22 190	22 157	94 894	1,1%	72 738	328,3%
Сърбия	44 206	55 076	72 442	0,9%	17 366	31,5%
Индонезия	23 874	55 185	63 127	0,8%	7 942	14,4%
Северна Македония	48 432	53 989	60 859	0,7%	6 870	12,7%
Русия	57 894	63 718	58 947	0,7%	-4 771	-7,5%
Други	694 005	888 380	724 231	8,8%	-164 149	-18,5%

2.2. Внос

През 2022 г. аграрният внос от трети страни е повече от два пъти над нивото от предходната година, основно вследствие на отчетения ръст от близо дванадесет пъти на вноса от Украйна. По-умерено повишение е налице при стойността на доставките от държави членки на ЕС - с 24,8%.

Внос на селскостопански стоки по страни (хил. евро)

	2020	2021	2022	Дял в общия аграрен внос (2022)	Изм. 2022/2021	
					хил. евро	%
ОБЩО, в т. ч.:	3 998 783	4 418 464	6 669 792	100,0%	2 251 328	51,0%
ЕС-27 – общо, в т. ч.:	2 883 501	3 355 558	4 187 903	62,8%	832 344	24,8%
Румъния	512 439	685 924	874 980	13,1%	189 056	27,6%
Германия	405 995	453 460	546 733	8,2%	93 273	20,6%
Гърция	389 798	468 252	530 657	8,0%	62 404	13,3%
Полша	270 150	309 143	378 225	5,7%	69 082	22,3%
Нидерландия	228 051	262 181	321 902	4,8%	59 721	22,8%
Италия	243 705	233 491	320 599	4,8%	87 108	37,3%
Унгария	155 038	190 768	231 520	3,5%	40 752	21,4%
Испания	141 108	162 054	217 363	3,3%	55 310	34,1%
Франция	123 693	146 909	157 637	2,4%	10 728	7,3%
Белгия	85 822	88 301	124 329	1,9%	36 028	40,8%
Австрия	75 734	79 160	112 640	1,7%	33 479	42,3%
Чешка република	52 959	63 158	91 756	1,4%	28 598	45,3%
Дания	36 716	37 693	53 625	0,8%	15 932	42,3%
Литва	28 532	40 364	40 822	0,6%	458	1,1%
Ирландия	19 769	26 783	39 501	0,6%	12 718	47,5%
Словакия	31 079	26 939	29 015	0,4%	2 076	7,7%
Други	82 912	80 978	116 599	1,7%	35 621	44,0%
Трети страни – общо, в т. ч.:	1 115 282	1 062 905	2 481 889	37,2%	1 418 984	133,5%
Украйна	144 101	95 626	1 106 203	16,6%	1 010 577	1056,8%
Турция	190 497	261 181	279 233	4,2%	18 051	6,9%
Китай	63 923	62 368	201 576	3,0%	139 208	223,2%
Сърбия	116 450	140 928	151 898	2,3%	10 970	7,8%
Молдова	22 139	38 158	121 489	1,8%	83 331	218,4%
Бразилия	21 890	19 825	54 227	0,8%	34 403	173,5%
Обединено кралство	55 366	51 024	48 075	0,7%	-2 950	-5,8%
Северна Македония	29 220	34 494	43 562	0,7%	9 068	26,3%
Кот д'Ивоар	19 903	35 701	39 898	0,6%	4 197	11,8%
Виетнам	19 663	21 886	28 590	0,4%	6 704	30,6%
Еквадор	23 105	23 021	27 926	0,4%	4 904	21,3%
САЩ	21 911	21 659	27 590	0,4%	5 930	27,4%
Египет	7 505	17 653	26 754	0,4%	9 100	51,5%
Русия	143 528	11 549	23 323	0,3%	11 775	102,0%
Други	236 081	227 831	301 546	4,5%	73 715	32,4%

С 16,6% относителен дял от целия аграрен внос в стойностно изражение, Украйна се превръща във водещ доставчик на селскостопански стоки в България през 2022 г. и това се свързва основно с разместване на търговските потоци поради военния конфликт между Украйна и Русия. Международните инициативи за осигуряване на коридори за износ на украински аграрни продукти и временната либерализация на търговията на ЕС с Украйна от м. юни 2022 г. оказаха влияние за рязко увеличение на вноса на някои украински продукти на българския пазар, най-вече на слънчоглед и сурово слънчогледово масло.

Традиционно значителен е вносът на селскостопански стоки от Румъния, Германия и Гърция (представляващи респективно 13,1%, 8,2% и 8,0% от общия аграрен внос за 2022 г.), следвани от Полша, Нидерландия, Италия, Турция, Унгария, Испания, Китай и др.

След Украйна, най-сериозно увеличение на годишна база бележи стойността на доставките от Румъния (+189,1 млн. евро) и Китай (+139,2 млн. евро). Сред основните ни търговски партньори, единствено за Великобритания се отчита намаление на аграрния внос спрямо предходната 2021 г.

3. Структура на аграрната търговия на България по продукти

3.1. Износ

Водеща група продукти в структурата на аграрния експорт през 2022 г. остават житните растения, макар техният дял в общата стойност на реализираните извън страната селскостопански стоки да намалява от 27,7% през 2021 г. на 22,8%. На второ място се нарежда групата на мазнините от растителен или животински произход с 21,2%, изместваща маслодайните семена и плодове, чийто дял се свива до 11,1% при 13,8% за предходната година. Сравнително голям е и износът на остатъци от хранителната промишленост и храни за животни, хранителни продукти, приготвени на базата на житни растения, какаови продукти, мляко и млечни продукти, меса и карантии, безалкохолни напитки и др.

Аграрен износ на България по групи продукти

Код по КН		2021		2022		Изм. 2022/2021 (%)
		хил. евро	дял от общия аграрен износ (%)	хил. евро	дял от общия аграрен износ (%)	
	Общо аграрни стоки, в т. ч.:	6 040 971	100%	8 254 443	100,0%	36,6%
1	Живи животни	40 530	0,7%	59 124	0,7%	45,9%
2	Меса и карантии, годни за консумация	148 186	2,5%	245 109	3,0%	65,4%
3	Риби и ракообразни, мекотели и други водни безгръбначни	43 197	0,7%	50 914	0,6%	17,9%
4	Мляко и млечни продукти; птичи яйца; естествен мед; продукти от животински произход, годни за консумация, неупоменати другаде	229 155	3,8%	272 156	3,3%	18,8%
5	Други продукти от животински произход, неупоменати другаде	16 739	0,3%	18 495	0,2%	10,5%
6	Живи растения и цветарски продукти	14 824	0,2%	9 568	0,1%	-35,5%
7	Зеленчуци, растения, корени и грудки, годни за консумация	141 295	2,3%	166 942	2,0%	18,2%
8	Плодове, годни за консумация; цитрусови или пъпешови кори	127 834	2,1%	151 183	1,8%	18,3%

Код по КН		2021		2022		Изм. 2022/2021 (%)
		хил. евро	дъл от общия аграрен износ (%)	хил. евро	дъл от общия аграрен износ (%)	
9	Кафе, чай, мате и подправки	97 029	1,6%	117 398	1,4%	21,0%
10	Житни растения	1 673 915	27,7%	1 882 215	22,8%	12,4%
11	Мелничарски продукти; малц; скорбяла и нишесте; инулин; пшеничен глутен	61 809	1,0%	115 101	1,4%	86,2%
12	Маслодайни семена и плодове; семена за посев и плодове; индустриални или медицински растения; слама и фуражи	832 083	13,8%	918 583	11,1%	10,4%
13	Естествени лакове, клейове, смоли и други растителни сокове и екстракти	3 339	0,1%	2 763	0,0%	-17,3%
14	Материали за сплитане и други продукти от растителен произход, неупоменати, нито включени другаде	1 134	0,0%	1 341	0,0%	18,3%
15	Мазнини и масла от животински или растителен произход; обработени мазнини за хранителни цели; восъци от животински или растителен произход	713 155	11,8%	1 748 400	21,2%	145,2%
16	Продукти от месо, риби или ракообразни, мекотели или други водни безгръбначни	101 360	1,7%	127 714	1,5%	26,0%
17	Захар и захарни изделия	122 751	2,0%	214 361	2,6%	74,6%
18	Какао и продукти от какао	257 061	4,3%	338 468	4,1%	31,7%
19	Хранителни продукти, приготвени на базата на житни растения, брашна, скорбяла, нишесте или мляко; тестени сладкарски изделия	310 874	5,1%	374 334	4,5%	20,4%
20	Хранителни продукти от зеленчуци, плодове или други части от растения	165 739	2,7%	188 965	2,3%	14,0%
21	Разни видове хранителни продукти	152 564	2,5%	198 666	2,4%	30,2%
22	Безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет	212 418	3,5%	251 426	3,0%	18,4%
23	Остатъци и отпадъци от хранителната промишленост; приготвени храни за животни	408 733	6,8%	609 582	7,4%	49,1%
24	Тютюн и обработени заместители на тютюна	165 288	2,7%	191 670	2,3%	16,0%

Основен принос за увеличение на общия експорт на селскостопански стоки през 2022 г. има регистрираният значителен ръст на стойността на изнесените слънчогледово масло (с 933,8 млн. евро или 144,1%), пшеница (с 252,1 млн. евро или 22,3%) и кюспета (със 152,5 млн. евро или 92,7%). Чувствително повишение се наблюдава и при износа на слънчоглед (с 86,9 млн. евро), птиче месо (с 85,7 млн. евро), етилов алкохол (с 55,3 млн. евро) и хлебарски, тестени сладкарски или бисквитени изделия (с 50,9 млн. евро). Увеличението на стойността на реализираните извън страната продукти се дължи до голяма степен на постигнатите по-високи експортни цени спрямо предходната година, макар при някои от продуктите като пшеница и слънчоглед да е налице намаление на износа в количествено изражение.

Водещи продукти в аграрния износ от България

	2021		2022		Изм. 2022/2021	
	Количество (тона)	Стойност (хил. евро)	Количество (тона)	Стойност (хил. евро)	Количество	Стойност
Слънчогледово масло, памучно масло или масло от шафранка	559 457	647 933	910 012	1 581 751	62,7%	144,1%
Пшеница и смес от пшеница и ръж	5 119 222	1 130 256	4 051 292	1 382 364	-20,9%	22,3%
Семена от слънчоглед, дори натрошени	758 221	602 642	660 228	689 511	-12,9%	14,4%
Хлебарски, тестени сладкарски или бисквитени продукти	106 397	267 831	103 645	318 768	-2,6%	19,0%
Кюспета и други твърди остатъци	645 340	164 476	931 961	316 945	44,4%	92,7%
Царевица	1 759 340	398 509	963 525	312 871	-45,2%	-21,5%
Шоколад и други хранителни продукти, съдържащи какао	50 412	205 018	51 472	241 885	2,1%	18,0%
Птиче месо и карантии	35 276	118 869	37 558	204 538	6,5%	72,1%
Препарати от видовете, използвани за храна на животни	135 853	182 066	110 199	195 587	-18,9%	7,4%
Хранителни продукти, неупоменати, нито включени другаде	42 638	134 151	45 014	172 046	5,6%	28,2%
Семена от репица или рапица, дори натрошени	270 658	152 309	205 418	135 033	-24,1%	-11,3%
Захари, включително лактоза, малтоза, глюкоза и фруктоза (левулоза)	203 119	76 158	211 120	126 068	3,9%	65,5%
Сирена и извара	25 757	97 931	23 509	111 613	-8,7%	14,0%
Етилов алкохол, неденатуриран и дестилати, денатурирани	58 471	52 909	83 611	108 242	43,0%	104,6%
Сурови или необработени тютюни; отпадъци от тютюн	22 908	111 205	23 616	108 008	3,1%	-2,9%

3.2. Внос

През 2022 г. се отчита увеличение на вноса на всички основни групи селскостопански продукти, най-значително при мазнините и маслата от животински или растителен произход (близо три пъти) и маслодайните семена и плодове (над два пъти). Групата маслодайни семена и плодове запазва водещото си място в структурата на общия внос на селскостопански стоки през годината, като дори увеличава своя дял до 16,2%, сравнено с 10,5% през 2021 г. Сериозното повишение на вноса на сурово слънчогледово масло води до нарастване на относителната тежест в общия аграрен внос на групата мазнини и масла от животински или растителен произход от 6,7% през 2021 г. на 13,2% през 2022 г. На трета позиция са изместени месата и карантиите със 7,8% (при 9,2% през 2021 г.), следвани от безалкохолни и алкохолни напитки и оцет; мляко и млечни продукти, птичи яйца и естествен мед; тютюн и обработени заместители на тютюна и др.

Аграрен внос в България по групи продукти

Код по КН		2021		2022		Изм. 2022/2021 (%)
		хил. евро	дял от общия аграрен внос (%)	хил. евро	дял от общия аграрен внос (%)	
	Общо аграрни стоки, в т. ч.:	4 418 464	100%	6 669 792	100%	51,0%
1	Живи животни	26 703	0,6%	28 471	0,4%	6,6%
2	Меса и карантии, годни за консумация	405 215	9,2%	520 069	7,8%	28,3%
3	Риби и ракообразни, мекотели и други водни безгръбначни	99 935	2,3%	128 081	1,9%	28,2%
4	Мляко и млечни продукти; птичи яйца; естествен мед; продукти от животински произход, годни за консумация, неупоменати другаде	306 200	6,9%	403 212	6,0%	31,7%
5	Други продукти от животински произход, неупоменати другаде	22 503	0,5%	28 895	0,4%	28,4%
6	Живи растения и цветарски продукти	31 855	0,7%	38 791	0,6%	21,8%
7	Зеленчуци, растения, корени и грудки, годни за консумация	221 394	5,0%	251 857	3,8%	13,8%
8	Плодове, годни за консумация; цитрусови или пъпешови кори	275 736	6,2%	303 981	4,6%	10,2%
9	Кафе, чай, мате и подправки	137 453	3,1%	185 836	2,8%	35,2%
10	Житни растения	106 596	2,4%	190 660	2,9%	78,9%
11	Мелничарски продукти; малц; скорбяла и нишесте; инулин; пшеничен глутен	28 012	0,6%	35 708	0,5%	27,5%
12	Маслодайни семена и плодове; семена за посев и плодове; индустриални или медицински растения; слама и фуражи	462 065	10,5%	1 080 346	16,2%	133,8%
13	Естествени лакове, клейове, смоли и други растителни сокове и екстракти	19 023	0,4%	31 302	0,5%	64,5%
14	Материали за сплитане и други продукти от растителен произход, неупоменати, нито включени другаде	1 308	0,0%	2 330	0,0%	78,1%
15	Мазнини и масла от животински или растителен произход; обработени мазнини за хранителни цели; восъци от животински или растителен произход	296 468	6,7%	877 968	13,2%	196,1%
16	Продукти от месо, риби или ракообразни, мекотели или други водни безгръбначни	73 464	1,7%	91 738	1,4%	24,9%
17	Захар и захарни изделия	137 178	3,1%	238 522	3,6%	73,9%
18	Какао и продукти от какао	286 085	6,5%	336 044	5,0%	17,5%
19	Хранителни продукти, приготвени на базата на житни растения, брашна, скорбяла, нишесте или мляко; тестени сладкарски изделия	230 415	5,2%	304 823	4,6%	32,3%
20	Хранителни продукти от зеленчуци, плодове или други части от растения	165 052	3,7%	204 134	3,1%	23,7%
21	Разни видове хранителни продукти	259 552	5,9%	332 529	5,0%	28,1%
22	Безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет	359 816	8,1%	413 209	6,2%	14,8%
23	Остатъци и отпадъци от хранителната промишленост; приготвени храни за животни	174 612	4,0%	262 063	3,9%	50,1%
24	Тютюн и обработени заместители на тютюна	291 825	6,6%	379 223	5,7%	29,9%

Сравнявайки с предходната година, през 2022 г. е налице рязко увеличение на вноса на слънчоглед (с 630,7 млн. евро или 190%) и слънчогледово масло (с 406,1 млн. евро или над тринадесет пъти). Сериозно нараства и стойността на вноса на животински или растителни мазнини и захар (съответно със 128,4 млн. евро и 85,1 млн. евро), шоколадови изделия, хлебарски, тестени сладкарски или бисквитени продукти, свинско месо, кафе, птиче месо и др.

Водещи продукти в аграрния внос в България

	2021		2022		Изм. 2022/2021	
	Количество (тона)	Стойност (хил. евро)	Количество (тона)	Стойност (хил. евро)	Количество	Стойност
Семена от слънчоглед, дори натрошени	585 158	331 989	1 337 262	962 684	128,5%	190,0%
Слънчогледово масло, памучно масло или масло от шафранка	26 475	32 572	308 935	438 650	1066,9%	1246,7%
Свинско месо	138 372	230 694	131 972	280 960	-4,6%	21,8%
Шоколад и други хранителни продукти, съдържащи какао	39 717	172 802	47 208	226 265	18,9%	30,9%
Животински или растителни мазнини и масла и техните фракции; негодни за консумация смеси	81 840	87 216	137 805	215 662	68,4%	147,3%
Хлебарски, тестени сладкарски или бисквитени продукти	64 676	153 600	73 115	205 458	13,0%	33,8%
Пури (включително тези с отрязани краища), пурети и цигари от тютюн или от заместители на тютюна	14 625	176 345	15 452	188 522	5,7%	6,9%
Хранителни продукти, неупоменати, нито включени другаде	30 093	145 652	29 792	182 117	-1,0%	25,0%
Захар от захарна тръстика или от цвекло и химически чиста захароза, в твърдо състояние	207 950	93 459	304 653	178 510	46,5%	91,0%
Кафе и заместители на кафе	38 212	116 077	35 943	161 039	-5,9%	38,7%
Води, включително минералните води и газираните води, и други безалкохолни напитки	221 271	138 203	213 643	154 074	-3,4%	11,5%
Сирена и извара	33 446	110 191	35 070	146 396	4,9%	32,9%
Птиче месо и карантии	93 347	99 559	93 594	141 213	0,3%	41,8%
Етилов алкохол, неденатуриран, с алкохолно съдържание по обем под 80 % vol; дестилати, ликьори и други спиртни напитки	18 949	109 791	23 611	139 086	24,6%	26,7%
Препарати от видовете, използвани за храна на животни	91 202	93 504	99 373	125 974	9,0%	34,7%